

Numerul 9. Oradea-mare 1/3 martie 1898. Anul XXXIV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Prolog.

La „Biblioteca Teatrală“.

Teatrul înfățișează o livadă între munți.

Scena I.

POETUL coborînd la vale.

Umblat-am văi și dealuri, vădut-am cu mândrie
Că neamul nostru are o mare bogăție
De frumuseți ascunse, ce alții n'au.

Pecat

Că noi nu prea cunoașcem ce-avem mai minunat.
Ne-am dus în lumi străine ș-am învățat în ele
Limbi, datini și cultură, cu cheltueli, munci grele.
Ne-am închinat cu fală la tot ce-a fost străin
Ș-am dat uitării neamul și sângele român!
Nici n'am visat că ceea ce 'n lume ne 'ncântase,
Aveam și noi, mai neaș și mai frumos, acasă,
Ascuns în neamul nostru.

Și până când am stat

Prin lumile străine și lor ne-am închinat,
Aici în casa noastră, comoara părăsită
A trebuit să 'ndure o crâncenă ispită;
A fost un pom cu fructe ce stă 'n drum nepăzit,
Câți trecători mai lacomi, cu toți l'au ciungărit;
Toți ș-au cules din poame ce-au fost mai minunate,
Ba rupt-au chiar și ramuri de fructe încărcate;
Dar ori cât ni-l dubiră, de loc nu s'a uscat,
Căci este-un pom ce veacuri stă sus neclătinat;
Cât îl zdrobești mai tare, dă ramuri mai vênjoase,
Cât îl despoi mai crâncen, ai poame mai frumoase.
Din vechile-i podoabe mulțimi s'au stîns și dus,
Dar astăzi și mai mândru ridică fruntea 'n sus.

(Privind în giur, vine înainte.)

Trecut-a noaptea lungă și soarele resare,
E vremea să ne punem la lucru mic și mare!

Sus steagul luminării prin văi și prin Carpați,
Să ne-adunăm sub dînsul, Români, ca niște frați!
Să scoatem la iveală comoara nesecată,
Să-i facem scut de-apururi, ca 'n veci și nici odată
Să n'o despoaie nimeni, să crească pentru noi,
Să 'nsufle mîngăere în timpuri de nevoi;
În ți de bucurie ne facă serbătoare
Și ori și când ne fie o fală 'nălțătoare!

Scena II.

POETUL și un țeran MOȘNEAG..

POETUL.

Ei ce mai faci, moșnege?

MOȘNEAGUL.

Da merg s'aduc și eu
Din uscături ce-s harnic.

POETUL.

Ești dêrz.

MOȘNEAGUL.

Năravul meu.

Cam dêrz, dar n'am ce face; năravul cel din fire,
Cum spune vorba aia, nu are lecuire.
Așă mi-a fost ursita, să-mi fie 'n veci urit
Ori ce-i stricat și mârșav și tot ce-i schimosit.
Și de-mi arunc privirea la noi și 'n alte sate,
Ved cum se surpă toate ce-au fost din moși păstrate;
Bêtrâne obiceiuri frumoase, românești,
Se perd, se sting incetul și 'n urmă te trezești
Cu altele, străine, în loc de flori — scăete,
Cari ni se șed întocmai ca nuca la părete.
Țeranca, fala noastră, își uită de resboiu
Și-și cumpără prin tîrguri găteală cu forfoiu;
Chiar graiul nostru neaș se pare că se schimbă
Și vorbele străine îți frîng sâracă limbă;
Cântarea trăgănată și doina cea cu dor

Încep să se prefacă vërtej îmbătător ;
Ne mestecăm prea tare, ca grâul în neghină,
Abia ne mai cunoaştem de pătura străină.
Întoarsă-i roata vremii şi noi sîntem din jos
Şi nu vîd mîntuinţă.

POETUL.

Ba e, moşneag duios.
Să facem un teatru, o casă minunată,
Şi s'adunăm într'ensă tot ce-am avut odată
Şi tot ce-i aşi al nostru: graiu, datini, port şi cânt
Şi tot ce are neamul mai preţios, mai sfânt ;
Să le păstrăm pe toate, ca 'n veci să nu ne piară,
Să ne 'ncălţim la ele, să ne ridice iară !

MOŞNEAGUL.

Să-şi fie gura d'aur, că bine mai vorbeşti !
M'ai mîngăiat cu totul, mi-ai dat puteri cereşti ;
Sînt tiner, sprinten iară, ca şi odinioară,
Me duc, alerg, sbor iute, ca paserea uşoară,
Să vîd pe toţi Românii, la toţi să le vestesc,
Ca într'un gând să facem teatru românesc.

(Ese.)

Scena III.

POETUL *singur.*

Toţi într'un gând ! O ! par că din ceruri ni se spune.
Toţi într'un gând, Românii, am face o minune.

Scena IV.

POETUL *şi o societate de domni şi dame.*

UN DOMN.

Pe pajiştea aceasta e bun loc de maial.

(Zărind poetul.)

Ce mai visezi, poete ?

POETUL.

Un vis naţional.

Visez că-mi vîd tot neamul făcîndu-şi un teatru.

AL DOILE DOMN.

Nu mai visă, poete ; deschide-ţi ochii 'n patru,
Veţi marea nepăsare dormind în giurul teu.

AL TREILE DOMN.

Te spriginim, nu-i vorbă ; dar lucrul este greu,
Sîntem săraci.

O DOAMNĂ.

Nu este atît de greu, cum pare.
Vinim şi noi, Românce, dând sprigin la 'nălţare ;
Căci unde se lucrează de neamul românesc,
Femeile române de-acolo nu lipsesc.

POETUL.

Podoaba naţiunii, Românce 'ncântătoare,
Pe cari ne-au dat din ceruri să fiţi al nostru soare ;
Voi ne-aţi scutit căminul în timp de vijelii,
Şi voi ne faceţi viaţa un raiu de veselii ;
Puterea voastră-i mare, e chiar nemărginită,
De vreţi şi voi, sînt sigur de 'nvingerea dorită
Şi Thalia Română se va 'nălţă 'n curînd,
Me 'nchin smerit acestui măreţ şi falnic gând.

Scena V.

Aceiaşi şi MOŞNEAGUL.

MOŞNEAGUL.

Cutreerat-am munţii, prin tulnic dat-am veste
Şi vin de pretotindenii, bărbaţi, flăcăi, neveste.

Scena VI.

Aceiaşi şi un Chor din Bănat.

CHORUL *întră cîntînd.*

Iată ziua mult dorită,
Iată ziua fericită,
Haidem să ne bucurăm !
Şi cu toţii dimpreună,
Vesel şi cu voie bună,
Un teatru să 'nălţăm !

Un teatru, ce se poarte
Steagul lui în ori ce parte
La Românii doritori ;
Pretotindenii să ne fie
Un izvor de bucurie,
Să ne facă serbători.

Scena VII.

Aceiaşi şi o ceată de Căluşeri din Ardeal.

Vătaful *salutînd cu băta.*

Trăiască teatrul românesc !

(Jucînd *singur.*)

Unu, doi ! trei copile, mîi ! Rupe-o !

(Jucînd *toţi.*)

Nu te da, mîi ! Rupe-o, copile !

(După ce s'a jucat Căluşerul, Căluşerii, coriştii, coristele
şi celelalte ţerance, dimpreună cu domnii şi damele fac un
cerc şi joacă hora.)

POETUL.

Uniţi aşă cu toţii, frumosul nostru vis
Par că-l vedem aieve : Teatrul e deschis !

(Cătră *public.*)

Stimate, scumpe public, rugăm-te primeşce
Cu drag silinţa noastră făcută 'n româneşce ;
Ne trece cu vederea greşelile ce-am spus . . .
E greu tot începutul . . . Ş-acum cortina sus !

IOSIF VULCAN

Judecătorul : E deja a 37-a oară că sînteţi con-
damnat.

Inculpatul : Bine înţeles, pedepsele mele te im-
poartă totdeauna ; dar că am fost achitat de 3 ori, de
aceasta lumea nu vrea să ştie.

Într'o şcoală :

Profesorul. — Măgarilor ! De ce ve obrăznicii ?
Oare nu şciţi voi că eu sînt cel mai mare între voi ? ! .

Tatăl (care prinsese fumînd pe fiul seu George
în vîrstă de 14 ani) :

— Mă mîgarule, m'ai vîdut tu pe mine fumînd
la vîrsta ta ? ! !

Sora Dolores.

Departele de sgomotul oraşelor, spre resărit, între munţi şi între păduri de brazi se ascunde o casă singuratică, vecinic închisă; păreţii ei văruiţi în culoarea sură o arată şi mai posomorită decum este. Un mur înalt încungiură tot edificiul şi grădina mare, prin care curge un riuleţ ce isvoresce din pădurea din giurul ei. Timpul edificării acestui castel, acuma asil de femei, nu se ştie. Uşile-i sânt mari ca nişte porţi în stil vechiu roman; unele din ferestri sânt gothice; iar de doue părţi, unde se vede edificiul mai nou, în părţi pătrate. Partea cea mai veche e mijlocul edificiului şi capela din stânga, al cărei turnuleţ se ridică cătră cer ca şi o mână rugătoare.

În giur e linişte mormentală, numai vântul rece de novembre se preumblă alergând prin grădina pustie culegând şi ultimele frunze uscate de pe copacii tristi.

Oh, cât a putut suferi aceea care a edificat acest castel, — care a hotărît a trăi totdeauna singură, departe de lumea sgomotoasă, aicea între brazii totdeauna verşi.

Secoli au trecut peste acest castel şi 'n timpul acesta multe suflete zdrobite au aflat alinare între păreţii-i monotoni; şi multe inimi au simţit şi mai aspru în singurătatea mută durerea sufletului lor.

Oh, cât a trebuit să sufere sau să spereze şi acele fiinţe cari sânt acuma închise în acest asil, căutând alinare, odihnă, după chinuri mistuitoare!

Şi cât au să sufere toate acelea care vor intra de acuma pe uşa aceea mare, hotărîte a nu mai eşi în lume — nici odată!

Se dice, că acest castel a fost ridicat de o princesă nenorocită, care odată a fost frumoasă şi fericită, dar într'un resbel i-a murit mirele iubit.

Atunci ea s'a retras aicea pe totdeauna, lăsând ca după moarte castelul să se prefacă într'un asil de femei, — unde să se poată retrage toate acele nefericite, cari nu doresc mai mult a trăi în lume, cărora nu le-a mai ramas nimic decât credinţa în Dŕeu.

Ani au trecut şi castelul mare a devenit neîncăpător, căci multe au alergat aicea.

Ş-acuma sânt multe, aproape toate adunate într'o sală mare; unele coase, altele croiesc, cele mai bătrâne împletec ciorapi, pentru săraci pe serbători.

Faţa lor palidă se distinge viu dintre hainele cernite; toate au în expresiunea lor o negaţiune şi o linişte cerească.

Este una între ele foarte frumoasă; faţa ei arată multă durere şi deseversită lipsă de resignaţie; poate de aceea, căci ea e cea mai tineră şi cea mai nouă între sorori, deci durerea ei încă i arde viu sufletul simşitor.

Se scoală de pe scaun, pune cosetura la loc şi se îndreaptă spre uşe, şi de acolo spre capelă. Ingenunche înaintea altarului şi începe a se ruga, câtă vreme pe faţa ei se imprimă o durere nemărginită.

Priveşce sus, vede chipul Mântuitorului pe cruce şi pe Maria plângând jos. Şi o impresiune sguduitoare o pătrunde. Gândurile ei sboară repede în trecutul atât de frumos. Se vede fată serbătorită, fiica unui om bogat şi cu poziţie strălucită.

Şi o trec flori. Nu se mai poate ruga, cum ar fi dorit, să-şi verse tot sufletul în rugăciune, să-şi destăinuiască durerile sufletului şi să-şi ceară alinare şi mângăiere.

Gândurile ei rătăcesc de nou în locuinţa frumoasă de odinioară; vede valeţii în uniformă, oaspeţii de cari eră plină casa lor; vede pe bătrânul ei tată cu părul de tot alb, care ar fi jertfit ori ce pentru fericirea ei.

Şi toate aceste au dispărut, ca fumul în aier.

A vădut pe iubitul ei tată strivit în corp şi suflet, când cassarul băncii a defraudat o sumă colossală şi a fugit; l-a vădut pe bătrânul atât de puternic odinioară, nimicî, ruinat cu deseversire, ajuns la sapă de lemn, luptându-se cu greul vieţii şi murind în miserie.

Apoi i se părea că vede alt chip; sala de bal, unde pentru prima oră l-a vădut pe el, unde prima oră simţia că sub privirea unui tiner începe a tremura şi pâlî.

Acela eră un locotenent tiner.

Oh, cât l-a aşteptat, cât a cređut că el va veni, că n'are s'o lase singură, în desperare; ochii lui au putut minţi; ce-i dreptul, ei n'au schimbat nici o vorbă de amor, cu toate acestea el a putut simţi că ea îl iubeşce.

Luni au trecut, — ea veghia tot la patul tatălui bolnav, obosită, desperată, aşteptă, înzădar.

Într'una din zile veni o călugăriţă, sora Maria, să-i ajute a îngriji pe bolnavul tată, ajuns în cele din urmă. Nu mult stătură împreună, căci ciasul sună, bolnavul muri. Şi ea remase singură.

— Oh mamă, mamă iubită, dacă tu ai trăi, ar avé un scop viaţa mea, dar aşă? Mai bine ar fi să mor, căci nu mai am putere să port greul vieţii.

Pe când ea se tânguia astfel, deodată simţi o mână fină pe umărul ei; îşi ridică ochii 'n sus şi doi ochi blânđi, plini de bunătate şi de milă, căutau la ea. Eră sora Maria care a auđit cuvintele ei.

Sora Maria începû să-i vorbească şi tonul ei eră dulce; ochii plini de credinţă, faţa-i palidă s'a înroşit de însufleţire când ŕicea:

— Copilă! — este o lume mai frumoasă, acolo găsim odihnă, dacă sântem destuli de tari a subjugă dorinţele şi pasiunile noastre; este siguritatea, unde sgomotul vanităţii un ajunge! Sântem moarte pentot ce se petrece în lume, dar trăim o viaţă ideală, pe care lumea nu o pricepe, inse pe noi ne fericesc, căci căile vieţii noastre ne luminează speranţa... Acolo înaintea unei desperate, care nu mai are ce iubi în lume, i se deschide un farmec nou; cine intră acolo, aceea moare pentru lumea dinafară, rupe toate legăturile ce-au legat-o de viaţa esternă; dar mormântul care ne acopere nu e locul peririi, ci renvierea sufletului. O! dacă ai avé numai puţină credinţă, ŕ-ai pute găsi mângăierea dorită.

Sora Maria tăcû.

Fata privia uimită la ea şi în momentul acela o apucă un dor să meargă şi ea acolo:

— Sora Maria, aş pute merge şi eu acolo?

— Tuturor nefericitelor, cari se doresc la noi, poarta ni-e deschisă. Dar după ce au intrat, uşile se închid pe veci, de acolo nu mai poate eşi.

— Sora Maria, eu merg cu dta.

Ş-acuma de doi ani e aicea. Sufletul ei lacrimiază încă; dar o să uite şi va deveni ca celelalte sorori.

Ca trezită şoptia iarăş începutul rugăciunii: Doamne, nici odată nu ne părăseşce!

— Sora Dolores!

Nici un răspuns. Stariţa asilului veni mai aproape, puse mâna pe umărul ei, o trezi cu ton blând.

— Sora Dolores!

— Pofțiți?

— Ai să mergi în oraș la un bolnav greu. O damă bătrână te cheamă la căpăteliul fiului seu rănit. Ea nu mai poate să-l îngrijească, e obosită, trebne să mergi.

— Care soră vine cu mine?

— Sora Maria.

— Sunt gata.

— Trăsura ve așteaptă.

O căleasă închisă sta înaintea porții, surugiul friguros se învăli în blana-i mare, iar ele se acoperiră cum putură în rassa lor neagră. Căleasa porni. Ambele șoptiau încet rugăciunile. Nu peste mult apărură orașul ca într'un vâl închis, din care se ridicau turnurile bisericilor. Pretotindeni tăcere, numai vântul de toamnă șueră trist și înfiorător.

Căleasa a intrat în oraș și s'a oprit înaintea unei case mari.

Sororile s'au dat jos și au sunat. O servitoare somnoroasă le-a condus într'o odaie, rugându-le să aștepte până ce va anunța la dna că au sosit.

— Dna de cinci zile, și noapte, e tot lângă bolnav și-i obosită grozav.

Peste câteva minute intră o damă frumoasă, mai în etate. Pe fața ei palidă se vedea o durere nemărginită.

Eră mama bolnavului. Ea primi pe cele două sorori cu afabilitate și le rugă să îngrijească pe fiul ei, unicul fiu, care se sbuciumă'n dureri, căci ea nu mai poate, i-au secat puterile.

Sororile o priviră emoționate și cu compătimire.

Sora Dolores se întoarse spre sora Maria și-i duse: Soră, dta ești mai trudită; mergi de odihnește puțin; până atunci voi veghia eu lângă bolnav.

Sora Maria se învoi, iar tinera sora Dolores intră la bolnav.

La căpăteliul aceuia sta drul de regiment, petrecând cu luare aminte încordată toate fazele boalei. Bolnavul dormia întors spre părete.

Vedând pe sora de caritate, medicul i-a dîs încet, că nu mai e mântuință și dându-i oareșcari instrucțiuni, eși.

Sora l-a ascultat emoționată și s'a așezat în fotelul de lângă pat.

În momentul când drul eși, bolnavul s'a deșteptat, și-a rădicat mâna spre rană, scoțând un suspin nădușit.

Sora s'a sculat, se apropiă de el și cum i-a vădut fața, cădă în genunchi înaintea patului, iar fața ei palidă se făcu și mai palidă.

Bolnavul începă a vorbi iară dîcînd: Ah Dne! — ajutați să me întorc, mamă! Sau cine-i aicea?!

Ea se scolă repede, îl cuprinse cu brațele tremurând și-i ajută să se întorcă.

În clipa aceea, bolnavul zărindu-i fața, se făcu galben ca ceara. Voiă să dîcă ceva, dar un cuvânt nu a putut rostî; după un chin lung gîngăvi:

— Alma! și întinse mâna spre ea.

Sora ingenunchiă înaintea lui.

El începă iară a vorbi prîndînd mâna ei albă:

— Ai venit dragă să me veți? De ce te-ai ascuns de mine? Oh, cât te-am căutat! Astfel trebuie să te reved! Alma! iubită Alma! nu m'ai iubit, căci nu m'ai așteptat. Vai! — eu mor Alma, vai! — me doare și rana și sufletul, — dragă. Ce mult, ce nemărginit de mult te-am iubit; te iubesc și acuma, Alma! Te voi iubi și din mormânt... Te-am căutat; să te mân-

găi după ce ai perdut pe tată-teu, dar nu te-am găsit. Nu m'ai iubit, nu me iubești, Alma, ângerul meu.

Ea i închise gura cu mâna, pe care el o apucă convulsiv și puse pe ea o sărutare lungă și ferbinte. Un șiroiu de lacrimi izbucni din ochii lor. În fine ea se ridică și duse:

— Iuliu, fi liniștit, nu te irită, că-ți strică.

— Nu dragă! — Alma, nu-mi strică, respune el; nu me pot liniști până nu-mi spui că me iubești!

Fără să știe ce face, ca scoasă din minți, buzele-i tremurând șoptiră vorbele:

— Te-am iubit, Iulie și te iubesc.

Ochii lui străluciau de fericire. Abiă un moment ținu fericirea aceasta; dar a fi fericit un minut încă e destul în lumea aceasta trecătoare.

— Iubește pe mama! i șopti el și apoi plecându-și capul obosit pe perinile albe, adormi...

Cătră sară clopotele anunțau că Iuliu a murit. Mama neconsolabilă își frîngea mâinile că ș-a perdut ce-a avut mai scump în lume. Sora Dolores voiă s'o mîngăe, dar o podidiră lacrimile și cădă în brațele ei. Astfel pîngînd amîndoue, se țineau îmbrășișate, ca mamă și fiică, fără să poată rostî o vorbă...

Sororile din asil s'au înmulțit cu o damă, cu păr alb; ea totdaunase preumblă cu sora Dolores și numai atunci se simte mîngăiată, — dacă poate să fie cu ea.

Sora Dolores e palidă. Acuma și pe fața ei se vede abdicarea, resignația și o liniște sublimă, căci acuma nu o mai leagă nimica de lumea aceasta.

OLGA DORINA PORUȚIU.

S e a r a.

(Din Schiller, în formă originală.)

*Coboară-te, deu strălucit! Firea 'nsetează
De-al zorilor limpede plîns; omul tânjește.
Greu, tot mai greu trag fugarii,
Caru-ți cărmășec-l în jos!*

*Iată, din undele mării cine te cheamă?
Cine-ți zîmbește așa blînd — inima ți știe?
Haide, avîntă-ți fugarii;
Thetys divîna-a zîmbit!*

*Jos de pe car și fuga în largele-i brațe
Sare cărmăciul. Cupîdo frîna i-o smulge,
Lin s'au oprit și fugarii
Bînd rîcorosul Ocean...*

*Pe ceruri în sus, blîndă, cu pas liniștit
Splendidă Noapte se urcă — dîna de farmec și-amor
Omule, dormi și iubește...
Phoebus adoarme și el.*

București.

C. XENI.

UN PAHAR DE ŞAMPANIE.

Cum a câștigat Toderuca raiul?

(Poveste din popor din Sătmar de sub Codru.)

(Fine.)

Înainte de a părăsi sălașul, a întrebat Isus pe Toderuca, că ce ar pofti el pentru sălaș, și pentru cină dîcîndu-i: „Ori ce vei cere de la mine, și se va da ție; cugetă-te deci bine ce ai să ceri!“ Ce auînd Părasca, îndată începîu a-i șopti bărbatului seu, să ceară: „boi, vaci, cai, măgari, oi, bani“, — și de ale — ca ale. „Taci tu muere!“ dîce Toderuca, „că de aceste ne putem noi surzui (câștigă) cu furțișagul“. — Și cugetă — cugetă Toderuca, că oare ce ar cere; — între acestea se apropie Sân-Petru de el și i șoptește să ceară raiul, înse Toderuca nu primește sfatul cugetînd întru sine: Ce am eu cu raiul, nu-i de mine raiul, acolo numai oameni ne omenie merg, dar nu tîlhari.

A întrebat Isus a doua oră de Toderuca, că ce poștește pentru sălaș și pentru cină, cugetatu-s'a dară; dar Toderuca se roagă să mai aștepte o țiră, căci nu s'a hotărit încă să ceară. — Nu peste multă vreme îl întreabă Isus a treia oră. Atunci Toderuca a respuns, că nu poștește altă ce decât un tuțet de cărți de jocat; dar alea așa să fie de frumoase, că cine numai le va vedé, îndată să se pună la joc cu el, și apoi de dobândit tot el să dobîndească. I dîce Isus: „Bine fêtul meu!“ vei căpétă cărți de cari ai poftit!“ După aceea s'a întors Isus cătră Părasca și i-a dîs: „Și ție fîică îți voi împlini dorința, ce i-o vei avé ađi întîeioră!“ — După cari cuvinte ș-au luat cu toții remas bun de la căseni și au alergat la drum, să meargă mai departe.

Părasca înse abia că au eșit, drumarii din casă, îndată a și început a se îndoi în făgăduința ce i-o făcuse Isus, și începîu a se tînguî cătră Toderuca dîcîndu-i: „Hêi bărbate! omul acela ne-a aituit (amăgit) pe noi; ala nu ne va împlini dorința în veci!“ „Da cum!“ întrebă Toderuca, „doară tu ai și dorit ceva, și nu ți s'a împlinit dorința?“ „Ba nu!“ respuse Părasca. „No dapoi ce îți umblă gura, că îndată îți trag o palmă“, răsti Toderuca. „Da șcii ce, femee?! Dorește numai ceva, să vedem nu ți se va împlini dorința!“ Apoi nana Părască flămîndă fiind, ce să poștească alt ceva decât un cărnaț bun, care apoi așa să fie, că în veci să nu treacă, ci pe cât va mușcă din un capét, pe atîta să se lungească celalalt capét. (Firește că cărnaț de gîscă a poftit jupâneasa Părască, de oară-ce în resărit nici pe atunci nu mînceau carne și cardaboși de porc.) Și ce să veđi? abia că a dorit Părasca aceasta, îndata-i mare s'a și aflat cu un cărnaț de un stîngen de lung, carele nu eră nici rece — nici ferbinte, nici prea sărat — nici prea pipérat, ci cum e mai bun de mîncat. Dar fiind că Părasca s'a fost îndoietă în făgăduința lui Isus, a fost deci pedepsită prin aceea, că cărnațul pomenit i-a crescut de nas; și de oară-ce dorința Paraschii a fost, că cărnațul să nu mai scadă, ci pe cât va tîia din el, pe atîta să crească, așa dară nana Părască și ađi ar fi cu cărnațul sub nas, dacă ar mai trăi. — După ce s'au săturat badea Toderuca de cărnaț cu boarea lui, s'au ca mai dus și ei la piaț ca să tîrguiască, ce Toderuca cu bucurie făcîu cu atît mai vîrtos, căci armeanul chiar cărți de jocat vindea, și pe cum șcim de mai nainte, Toderuca tocmai de acestea a fost cerută de la Isus. Ce se mai bucură Toderuca, când armeanul, fără să ceară de el ceva, i

dădu un tuțet frumos de cărți de jocat dîcîndu-i: „No iaca Toderucă, mai mult nu ai lipsă, să mai furi, căci cu cărțile acestea, — ori și cui le vei arătá, acela îndată te va rugá ca să te joci cu el, și apoi, — tot tu vei dobândi!“ Așá s'a și întemplat, — că Toderuca cum a prins cărțile în mînă, s'a și dus în crășmă să bee o cupă de vin, sêtos fiind de cărnațul ce-l mîncase mai nainte, și îndată ce au vêđut cărțile niște domni nădrăgari, cari erau în crășmă, s'au și îmbiat la Toderuca ca să se joace cu ei, ce Toderuca bucuroș împliniá șciind prea bine că numai el poate dobândi cu cărțile acestea. Și a mai dobândit Toderucă la bani, și a mai dobândit la bani, așa că abia i-a putut duce acasă el cu Părasca și cu cei unspredece soți ai sei, cu cari până acoalea umblá a jefuí. Și din banii dobândiți Toderuca și-a zidit o curte frumoasă, ca și care n'a mai fost încă nici în Ierusalim. Ba și ortacilor sei le-a dat bani destui, așa că de aci în colo n'au mai avut nici ei trebuință ca să fure și să jefuiască.

Toderuca a avut o viață foarte lungă, căci Isus i-a dat vreme destulă ca să se întoarcă, și să se facă vrednic de viața vecinică. Toderuca a și făcut mult bine — mai ales avea mare bucurie, dacă putea ajutorá pe cei săraci, de cari erau foarte mulți și pe acelea vremuri. După ce înse a ajuns cele mai adânci bătrînețe, și după ce i-a murit soția, și toți ortacii lui, a venit și la el moartea, să-i iee viața. Înainte de moarte înse a lăsat celor de lângă el, că după moarte să-i pună și cărțile cele de joc în copârșeu (coșciug) și să le îngroape cu el, ca să se poată jucá de-a cărțile câte-odată și în cealaltă lume, așa când nu va avé alta de lucru. Dorința aceasta apoi i-a și împlinit cei de lângă el.

Îndată ce a murit Toderuca, sufletul lui a și mers de-a dreptul la raiu, înse ajungînd acolo a aflat porțile încuiate, = a hurducat deci la ușă, ca să i-o deschidă. La ce Sân-Petru, la carele stau cheile raiului, îndată a întrebat: „Cine-e la ușă?“ „Eu sînt!“ respunde Toderuca, — „tîlhăroiul cel vestit, care v'am dat sălaș și de cină când ați umblat pe pămînt!“ „E, îmi aduc aminte de tine!“ — dîse Sân-Petru cătră Toderuca, — „dar când ți-am spus să ceri raiul, atunci ai dîs că cărți de jucat îți trebuie ție, nu raiul; așa dară nu ești înscris aici în protocolul raiului!“ — „Dapoi unde să merg dară, dacă nu-mi dați loc aicea?“ — întrebă Toderuca. „Mergi în iad!“ — i respunde Sân-Petru, — „dacă nu ai cerut atunci raiul de la Isus; mergi numai în iad, că acolo sînt toți ai tei!“ — Deci Toderuca n'a avut în cătro, s'a dus dară la iad, dar și acolo a aflat porțile încuiate; înse îndată ce a bătut la ușă, a și venit un puiu de drac, care eră la ușa iadului. Acesta apoi întrebă: „Cine e la ușă?“ „Eu sînt, Toderuca, tîlhăroiul cel vestit și aș vré să me joc cu voi de-a cărțile o leacă!“ — respunde Toderuca. La cari cuvinte drăculețul a și început a căută numele Toderuchii în protocolul iadului, dar nicăiri nu l-a aflat. Și fiind că foarte multă vreme l-a cotate, fără ca să-l afle, Toderuca, care eră și alt cum iute la fire și nerăbdător, a început a pisá cu măciuca în ușa iadului, ca o să-l lase în lăuntru, o să-i deee drumul, căci el n'are vreme să stee pandur la ușa nimérui. și-ntre aceste apoi a sosit dracul cel mai mare, adeca Mamonul, cu mai mulți ficiori lângă sine, ca să-i arate Toderuchii cu cine și-a făcut el treabă; și cu ochii înfocați de mînie a poruncit celui de lângă poartă, să lase în lăuntru pe omul ăl de silă; dar venind Toderuca în lăuntru cu cărțile cele de ju-

cat în mână, Mamonul, cum a zărit cărțile cele frumoase, a și căpătat poftă să se joace o leacă în cărți, la ce Toderuca bucuos se invoese. S'a pus dară Toderuca la cărți cu dracii, și abia în un pătrar de cias mai toți banii dracilor i-a dobândit, așa încât dracii n'au mai voit să se joace în bani de-a cărțile cu Toderuca. Și Toderuca nici nu s'a prea supărat pentru aceea, căci nu mai putea suferi mirosul greoiu al dracilor, dar totuș a mai pus un „vizi“ de 13 milioane, dracii înse n'au avut atâția bani, deci Toderuca le-a dat sfat să pună ei contra, celea 12 suflute a ortacilor sei și a muerii sale, cărora nici așa nu le prea iau folosul, — la ce dracii cam cu greu, dar totuș s'au invoit, și Toderuca apoi și acest „vizi“ l-a dobândit. Atunci dracii se mâniară foc pe Toderuca și prindându-l de chieă l-au isbit afară din iad.

Așă dară Toderuca nost a câștigat ortacii și muieria sa din stăpânia dracilor și s'au dus apoi cu ei cu tot la Sân-Petru, ca să-l lase în raiu, căci în iad nu-i dau loc nici lui nici soților sei. Și acuma a umblat cu mai mult noroc Toderuca, de oară-ce când a sosit la poarta raiului, și a bătut să i-o deschidă, eră chiar la poartă și Isus. Deci când a bătut la ușe Toderuca, iarăș a întrebat Sân-Petru că: „Cine-i la goartă“? „Eu sânt, Toderuca, tâlhăroiul cel vestit cu cei 12 soți ai mei, și ne rugăm să ne lași în lăuntru“! Dar Sân-Petru iarăș i-a respuns ca și mai nainte, adeca: „Spusu-ț-am atunci ca să ceri raiul, dar atunci nu ță-a trebuit, așa dară nu ești scris aici în protocolul raiului“! — „Bine“! ăce Toderuca, — „dar nici nici voi nu ați fost scriși în protoeolul meu ca să ve dau sălaş și totuș v'am dat“!

Și auđind Isus cuvintele acestea, indată a întrebat de Sân-Petru, că pe cine nu voeșce să lase în raiu: „Pe Toderuca cela ce a cerut cărți de jocat, în loc să ceară raiul“! — respunse Sân-Petru. „Dapoi nu l-am înscris eu în protocol“? — întreabă Isus. — „Nu“! — respunde Sân-Petru. — „Da cum să nu-l fiu scris“? — ăce Isus. „Ian caută și veđi numărul 1“! Și în adevăr! acolo în locul cel dintăiu a fost scris Toderuca cu Părasca, — și cu cei 11 ortaci ai sei. Atunci întreabă Sân-Petru de Toderuca: „Adusu-ți-ai soția și ortacii tei“? „Acı sântem cu toții“! — respunde Toderuca. — „No atunci intrați în lăuntru“! — ăce Sân-Petru cătră ei, și le-a deschis poarta raiului!

Deci dară Toderuca, tâlhăroiul cel vestit, pentru un sălaş și pentru o cină, a intrat în raiu cu toți ai sei; — așa-mi povesti taica, iară eu ve povestii domnielor voastre.

MICHAEL VIDA.

Cugetări.

Prin moderația elogiurilor noastre ne rănim mai reu amicii, decât am răni pe inamici prin escesul criticilor.

*

Virtutea e intocmai ca o floare care nu poate creșce în ori-ce loc.

*

Toți sperăm într'o lume mai bună și pe nici unul nu ne bucură ea.

*

Înainte morții nu există protecție.

Dor de soare.

*Sfinte Soare-așă să fie?
De mi-ai fi berlant cumva
Și atâta fudulie
Par că tot n'ai arătă...*

*Đile 'ntregi strunit de norii
Cari pânză se așađă,
Pân' la uși, cuvântătorii
Nu trimiți macar o raxă.*

*Și, mahnită mai e Firea
Zău, pe legea de creștin,
Când nu-ți vede-strălucirea
Într'o mare de senin.*

*Pomii, fără 'mbrăcăminte,
Subt privirea ta de aur,
Nu-și mai aduceau aminte
De asprimile lui Faur.*

*Ađi, cătându-te xădarnic,
Subt al xărei brău noros,
Tremură de-un gând amarnic:
Lung e Faur, fioros!..*

*Din așa posomorire
Gândul vieții ți se toarce
Fără dor și hotărire:
Ai plecă făr a te 'ntoarce,*

*Ai luă o bardă 'n mână
Să mai faci ceva încai
Și nu-ți vine la 'ndemână,
Și în loc pe gânduri stai...*

*Điua uite-așă se trece
Fără spor și voe bună...
Doamne, ține vremea rece,
Dar cu soarele 'mpreună.*

*Of! mi-e dor, mi-e dor de soare:
El mi-e viață, spor, noroc:
Vino vară, pe ogoare
Să-l simțesc potop de foc!*

N. RADULESCU-NIGER.

Schițe din Italia.

Roma.

(Urmare.)

Capitolium.

După ce am văzut mormântul lacare s'au închinat atâtea capete ilustre, și după ce am văzut atâtea zidiri vechi și moderne, atâtea palate și obiecte de artă și atâtea lucruri toate la fel și chip întocmit și aranjate, imi iau voie, stimate cetitor, a te conduce acum pe capitoliu. Se ține, că cu prilejul zidirii s'ar fi aflat aici un cap de om întreg (caput Toli), și de aici numirea de capitolium.

Aici vom ajunge urcând o scară cu sute de trepte, scara lui Buonarotti; și stând pe treapta cea mai de sus, sîntem în locul unde odinioară când erau aici stejari seculari, Romul a deschis asil; unde mai târziu a domnit Joe cel puternic și executorul poruncilor sale, senatul roman. Dar stejarii seculari, întocmai ca cununile și palmele — insignele biruinței, s'au nimicit; biserica lui Jupiter s'a ruinat, iar senatul falnic care regi înălță și depunea și care porunci la jumătate de lume împărția, a dispărut — a amuțit.

Despre biserica lui Jupiter, în care adese-ori ținea senatul adunare, țineau Romanii, că până va susține biserica aceasta, până atunci imperiul roman va fi tare și neînvins. De aici frica ce a cuprins poporul roman când în an. 83 în. de Chr. a ars biserica. Tacit ține, că aceasta a fost una dintre cele mai mari nenorociri ce a îndurat poporul roman. După moartea lui Vespasian de trei ori a ars, dar Domitian de nou a zidit-o.

În locul unde odinioară era rezidența părintelui tuturor țărilor, ați stă biserica Ara coeli. Dar să procedem în rînd: de loc ce am ajuns în culmea capitolului, vedem în stînga o colibă îngrădită cu gratii de fier și în acea doi lupi, în amintirea că Romul și Rem au fost lăptați de lupoae, iar de două laturi statuele uriașe ale lui Castor și Pollux, apoi trofee cioplite în peatră din vremea marelui Cesar; în mijloc statua ecuestă a lui Marc Antoniu, care reprezintă pe împăratul cum își întinde mîna în mod binevoitor asupra Romei. De două laturi sînt două muzee și în față cu treptele palatului senatului orașănesc.

Savanții germani și italieni și ați dispută, (dar oare când nu dispută savanții?) că oare în ce loc și în care parte a fost capitoliu, și că unde a stat biserica lui Jupiter? că unde a stat biserica, deja am amintit, dar că în ce loc ar fi fost cetățuea capitolului, numai se dă cu socotoală, că ar fi stat în partea sudvestică a colinei.

În foisoarele museelor capitoline în parter am

aflat statua colosală a lui Marte, iar în etaj sînt statuele: Flora, Isis, Amazon, Faunus (copie de pe cea a lui Phidias) și Antinous. Cel mai pompos obiect de artă din sala din etaj, e statua unui gladiator muribund. În o sală separată am dat de statua renumită a Vinerei (Venus) din capitoliu, despre care se ține, că ar fi opul daltei lui Scopas, elevul lui Praxitele. Canova, sculptorul renumit cu statua Venus din Florenza (palazzo Pitti) a voit să întrecă pe aceasta, dar nu i-a succes, că a produs numai o imitație; drept ce pe drept cuvînt îl putem afirmă pe Canova de elevul lui Scopas în arta sculpturei.

Să ținem acum adio capitolului, pe care gășele din biserica Junonei l-au putut liberă din mînilor Galilor cari au devastat Roma; dar omenimea pe lângă toate sforțările nu e în stare a-i redă frumuseța și gloria antică.

Cine a fost odată pe capitoliu, de la sine se înțelege, că trebuie să caute și stîncă tarpejă, de pe care a fost aruncat în prăpastie M. Manliu, eroul capitolului și liberatorul Romei.

Și dacă ne vom întrebă, că în ce stă motivul, pentru care Manliu a trebuit atât de mișeleșce să moară? — vom află, că acesta e un exemplu ce pururea a stat și stă de învăț înaintea oamenilor, că adeva distanța între cea mai supremă glorie și între abisul celei mai infernale căderi este numai de un pas și nu mai lungă. L-a aruncat în abis nu ambiția după domnie, ci însași popularitatea de care s'a bucurat; la care mult a mai contribuit și invidia nedumerită a patriciilor romani. Invidia bat-o focul s'a încuibat și se încuibă pretotindene în inimile muritorilor. Și ce e cauza la aceasta? — bag seamă așa e firea omenească, că de es. cerșitoriu care cerșeșce și se va ietă pe la respântii, ureșce din tot sufletul seu pe celalalt confrate cerșitor, care șede lângă dînsul, asemenea ca el amărit și dogorit, dar ca să invidieze pe bogatul ce-i tinde denarul, nici

că-i trece prin minte. Fiind vorbă de un exemplu din istoria Romanilor, nici că l-aș pute mai potrivit ilustra cu altă, decât cu proverbiul latin: „Figulus figulum odit“; atari figuli adeva olari erau și patricii îmbuibati ai Romanilor. Așa s'a întemplat la Romani cu toți aceia pe cari îi avea în drag poporul, începînd dela Casiu până la frații Grachi, toți erau persecuati și în mare parte uciși. Stîncă de unde a fost aruncat Manliu în prăpastie stă și acum, care nu e prea mare, dar totuș este atîta ca aruncat cineva de-aici să-și poată frînge grumazii.

Descendînd de pe capitoliu, ne stă înainte forul roman.

(Va urmă.)

T. Bulc.

Frate și soră.

SALON.

Umanitate și progres.

(Dumitru Stăncescu: „Crâmpeie“, București, 1897. Editura Lito-Tipografiei „Populară“.)

Se afirmă, că sunt multe căi ce duc la progresul omenirii. Eu consider afirmația asta de falsă și susțin din potrivă, că foarte puține sunt căile adevărate ce duc la adevărat progres. Mulțimea inse se ia după părerea cea dintâi. Se respiră pe toate căile, puterile se destramă, se împart în curente mari și mici și dau înainte, fără a socoti, dacă ținta la care tind va fi țintă pozitivă sau nu. Și fatal este, că mulțimea inconștientă se imbulzește mai mult pe acele căi, este cuprinsă mai mult de vârtejul acelor curente, cari sunt mai protivnice progresului. Putința, de a observa și studii aceste paradoxe sociale, este dată îndeosebi în orașe mari, cari sunt obârșile progresului și terenul prielnic de luptă și de încrucișare al multelor curente. Aici te poți convinge, cât de mulți bătătoresc căile cele lăaturalnice și glodoase și cât de puținii caută pe cele drepte. Nămolul are farmec imens pentru oameni, a căror rațiune și inimă sunt nămolite.

Un observator profund al acestor frământări sociale, un cunoscător temeinic al lor, este dl Dumitru Stăncescu, destoinicul director al „Bibliotecei pentru toți“, cunoscut atât de bine și pe la noi din întinsa-i activitate literară. În noua sa lucrare literară, volumul „Crâmpeie“, apărut de curând, dl Stăncescu se afirmă de compion devotat progresului. În o serie de articole, mai corect schițe instantanee, face psihologia progresului Bucureștilor. Ne redă crâmpeie de o curată gândire și simțire, cari toate sunt niște bine rotunđite silogisme, ale căror precise conclusii, toate la oală, dau o doctrină din domeniul eticei. Doctrina dlui Stăncescu este: *Prin umanitate la progres.*

Aceste două concepții, în timpul din urmă atât de îndepărtate una de cealaltă, dl Stăncescu tinde a le apropiă, dovedind prin povestiri și exemple reale, că singurul temei solid al progresului este umanitatea, din care de sine rezultă îndemnuri și porniri nobile. Și acest temei autorul și-l dorește neamului seu, țării române, pe care o iubește cu multă căldură.

O inimă mare și generoasă, un suflet gingaș și simțitor, și dragoste de înaintare a neamului seu vorbesc din „Crâmpeie“ dlui Stăncescu. Autorul cunoaște și apreciază pe om, ființele organice inferioare omului, animalele și plantele și iubește în consecință natura întreagă, compusă din complexitatea acestor elemente. Morala de care în toate e condus, este aceeaș: progresul omului e condiționat de ființele inferioare; raportul ce trebuie să existe între om și aceste ființe își are baza în umani tatea ceuia dintâi. Fiecare om își are cercul seu de activitate, este stăpân peste acest cerc, este domn peste o lume mică. Lumea aceasta mică inse este compusă din alți deci și sute de factori și agenți, supuși stăpânitorului-om. Față de acești supuși stăpânul să nu fie tiran, să nu fie crâncen și fără soconință, ci cu considerarea că — sunt organice, viețui-

toare și ele, aceste supuse ființe. Numai în așa chip de întocmire a normelor de viață putem progresa... Sunt aceste principiile improspătate (căci preceptele creștinești sunt de mult date uitării) ale eticei și sociologiei, răspândite îndeosebi de Herbert Spencer, cunoscutul sociolog englez.

O mare parte din „Crâmpeie“ dlui Stăncescu se ocupă de animalele ce stau în serviciul progresului omenesc. Respectul vieții animalelor este o idee ce-l însuflețește și-l determină la espunerea vițiilor ce observă pe stradele Bucureștilor. I se rupe inima, vădând d. e. cât de maltratați sunt caii de la trăsuri și tramvaye. Face apel la primariul orașului, să pună sfârșit abuzului de a stărpi în mod barbar câinii de pe stradă. Mănecând din principiul, că suferințele acelor cari nu se plâng sunt cele mai grozave, autorul învoacă mila oamenilor. „Să ne fie milă de aceste biete ființe dintre cari unele ne ajută atât, iar altele sunt așa de credincioase, — poate singurii adevărați prietini. Să le tratăm bine, căci sunt suflete ca și noi și — cine știe? — poate că încearcă și dureri morale, tot ca noi?“ („Animalele“.)

E natural, ca din ideile aceste să se nască dorința de a înființa o societate protectoare de animale, după chipul societăților de felul acesta din alte capitale. Am cetit și eu chiar în zilele trecute o dare de seamă a unei societăți împotriva vivisecțiunii animalelor. Societatea aceasta (residă în Viena) are sute de membri și desvoaltă o febrilă activitate pentru ocrotirea animalelor. Zelul ei e frumos, scopul măreț și umanitar, — inse esagerația încă e mare. Abusuri se pot delătură, inse vivisecțiunea animalelor, reclamată bunăoară de știința medicală pentru preparate și medii tocmai în interesul progresului, — totuș nu ni se pare abus. Este poate aici o mică colisie a principiilor de umanitate, inse nu se poate delătură. Ori cum ar fi inse, o „societate protectoare de animale“ are loc în ori ce oraș și încât pentru București, necesitatea unei astfel de societăți este îndeajuns dovedită în notițele dlui Stăncescu.

Din adorațiunea naturei se esplică și glasul ce autorul îl ridică întru apărarea plantelor, a pomilor și florilor. Vede barbariile ce se comit, cum copiii rup fără cruțare cracile pomilor, smulg florile, — și în paralelă cu aceste moravuri pune educația morală ce o au băeții în direcția aceasta prin Germania, Engllitera și pe aiurea, unde copiii în școală învață a iubi și ocroti arbori, flori și natura cea mare cu frumsețile ei. De ce să nu fie și la noi astfel? întreabă autorul.

Mai elocuentă este filosofia morală a dlui Stăncescu când apără și ridică demnitatea omului, când tinde a sădi în inimile noastre sentimentele de datorie, de milă, de iubire de familie, de condescență, bunăvoire și altruismul. Astfel se adresează la învățători, ca să învețe pe băeți, cum trebuie să respecte religia și bătrâneța, cum să iubească pământul și țara, cum să fie supuși fără să fie servili, cum să fie demni cetățeni ai unei țări demne. Cere caracter și educațiune. („La Țară“) lată cât de frumos știe apără d. e. caritatea feminină.

„Onestitatea fetelor trebuie să fie deplină. Trebuie „ca atunci când se va înfățișa cel care le va da numele, ele să nu aibă în trecut nici o sărutare, luată „sau dată pe furis, să nu aibă a-ș aminti de nici una „din acele scrisori pe care multe fete sunt așa de gata „a le scrie, trebuie să nu aibă a-ș aduce aminte nici „măcar de vreun cuvânt care să fi fost o pangărire a

„curățeniei lor depline, — căci reutatea veghiază, cu-vintele scapă cu înlesnire și o singură bănuială, cât de mică, poate strică un viitor strălucit, poate amări o viață de om. Șciți cum judecă lumea: de unde nu e foc, nu ese fum. De multe ori, ce e drept, foc n'a fost, abia dacă a licărit o scânteie, care s'a stins îndată, fără să fi ars nimic; dar veți că, în ce privește cinstea unei fete, nu trebuie să fie vorba nici măcar de scânteie“. („Cinstea Fetelor“.)

În felul acesta de apărare a demnității și cinstei omenesci zace o bună parte a eticei întrupată în arta marelui Tolstoy, care chiar în contemplarea demnității omenesci își are culminațiunea.

Toate aceste teorii și tendințe ale dlui Stăncescu au un singur scop, măreț și ideal: de a contribui la progresul țării, în care s'a născut, la prosperarea și regenerarea ei. La teoriile de mai sus adăuge înseși și altele de natură practică, indică și alte căi, fără cari țara nu poate progresa. Industria, agricultura și comerțul cinstit sunt după moralitate și inteligență cele de căpetenie exigențe ale progresului. În direcțiile aceste România stă destul ne reu. Foarte bine observă autorul: „Facem funcționari, militari, căutăm a face savanți, dar nu facem oameni practici, oameni întreprinzători. Suntem înapoiați, mergem reu și pe nime nu lasă pustia de politică să facă ceva“. („Funcționarii“.)

Ace aș spirit practic de observație, aceleși probleme de economie națională sunt întretesute și în partea a treia a volumului dlui Stăncescu, în care descrie „Treișeci de zile în Elveția“. Face o descriere reală a stărilor de lucruri în Elveția, trage o paralelă între aceste și între stările din România și — de și în defavorul Românilor — paralela asta e instructivă și e făcută anume să instruiască. Câte am avé de învățat — dice autorul — de-am șei să vedem!“ Și într'alt loc: „Ce cioarele, când oare ne-om mai civilisă?“ . . .

Tot ce se poate imputa acestei descrieri a zilelor petrecute în Elveția este, că e total lipsită de poezie. Prea a privit autorul toate cu ochiul practic, prin prisma realității simple și cu dorul utilizării și prea puțină poezie a vădut pe plaiurile și lacurile Elveției. Prea a fost scrutător și obiectiv și prea puțină atenție a dat frumuseților extraordinare din brațele Elveției. Tablourile puteau fi zugrăvite în mai abundante colorii, cu mai multă vervă și artă, ceea-ce nu-l împedea pe autor a-ș trage concluziile dorite.

La mijlocul volumului găsim doué biografii, 1, a lui Emile de Laveye, fost profesor de economie națională la facultatea din Liege; și 2, a regretatului poet și prosator român Traian Demetrescu. Aceste doué biografii nu erau tocmai potrivite pentru acest volum, căci nu concordează cu tendințele „Crâmpeiilor“. Cred înse că autorul a ținut să reproducă aici biografia lui Laveye, a marelui filoromân, pentru că propagă aceleși idei mărețe, ce le propagă și autorul. „Laveye avea idei largi și generoase de frație și libertate, de morală și justiție, a luptat să ridice pe cei căduți și a stărnit simpatie pentru acei din omenire, cari erau slabi și asupriți“ . . . Să nu fie acesta totodată și portretul autorului nostru? Eu dic da.

Încât pentru Traian Demetrescu, ale cărui scrieri (sunt multe cu cele postume cu tot) îl desvêlesc de un scriitor — durere prea de timpuriu decedat — înzestrat cu mare talent, — autorul ne dă o biografie foarte necompletă. Ne bucurăm înse aflând, că autorul a fost un prietin intim al scriitorului regretat, că are scrisori o mulțime de la dânsul, — împregiurări ce-l vor servi

la o altă biografie mai fidelă, la un studiu mai amănunțit asupra lui Demetrescu.

Acesta este conținutul „Crâmpeiilor“ dlui Stăncescu. Volumul atât e de interesant și îmbelșugat de idei și învățături, încât ne face bine cetindu-l. Despre formă, limbă și stil, a vorbi e de prisos, căci numele autorului le garantează. Sfêrșesc prin a dorii mulți cetitori „Crâmpeiilor“.

Sibiu, faur 1898.

IL. CHENDI.

Ilustrațiunile noastre.

Un pahar de șampanie. Carnavalul a trecut. Cele din urmă acorduri ale muzicii de dans au sborat. Totul a fost un vis frumos. A fost și nu mai este. Numai focul șampaniei mai arde încă prin sânge. Ah! cât a fost de dulce și de 'mbătător! Și n'a fost decât un păhărel. Numai un păhărel.

Frate și soră. N'au pe nime în lume. Le-a murit și tata și mama. Au ramas singuri, fără dragoste, fără mângăere. Cum nu s'ar iubi?! Sunt mici. Cum nu s'ar sprigini?! Sunt nefericiți, cum nu s'ar mângăia?!

LITERATURĂ și ARTE.

Șoiri literare. Dl D. C. Ollanescu lucrează la o comedie istorică din vremea lui Stefan cel mare, un ce aproape unic în literatura noastră dramatică. — *Dl T. V. Gheaja* a scos la lumină în Gherla un volum intitulat „Risete și zimbete“.

Sesiunea generală a Academiei Române din București se va deschide marți în 3/15 martie, la ora 1 după miezași, în sala cea nouă de ședințe din aripa acum zidită a edificiului Academiei. În sesiunea asta au să se țină doué discursuri de recepțiune: unul de părintele canonic I. M. Moldovan, altul de dl Saligny ales membru în sesiunea generală din anul trecut. Se vor decerne premiile și se vor discuta chestiunile științifice-literare și administrative de la ordinea zilei. Ca în anii trecuți, astfel și acuma, vom ține publicul nostru în curent despre lucrările mai importante.

Teatrul Național din București. În stagiunea aceasta s'au jucat mai multe piese originale decât în cele trecute. Succesul cel mai mare l-au avut „Curcunii“ dlui Gr. Ventura. Asemenea a fost aplaudat și „Banul Mărăcine“ de dl V. A. Urechia. În săptămâna trecută s'a jucat drama „Boerii și ciocoi“ de V. Alexandri. În curând se va relua comedia „Gărgăunii dragostei“ de Iosif Vulcan, jucată an la sfêrșitul stagiunii.

Operă comică română. Vineri la 4 martie n. s'a represintat în Teatrul Național din București întea-oră, opera comică în 3 acte „Nini“ de C. Dimitrescu, libretul de dl Ionescu Zane. Sala și lojile erau pline de lume. Piesa a fost aplaudată și autorii chieamați în mai multe rânduri. Studențimea universitară a aruncat din galerie versuri „Omăgiu maestrului C. Dimitrescu“.

Cuvântări bisericesci. Dl Ioan Genț, paroc gr. c. român în Haieu, de lângă Oradea-mare, publică invitate de abonament la un volum de „Cuvântări bisericesci“ de Massilon, episcop de Clermont și membru al Academiei franceze, traduse din originalul francez. Prețul tomului I, 2 fl. 10 cr. Abonamentul are să fie

trimis la traducătorul (in Hájó per Pecze Szöllös, via Nagyvárad.)

Concert la Lugos. Reuniunea română de cântări și musică din Lugos a arangiat duminică în 15/27 februarie concert în sala otelului „Regele Ungariei”. Programul: 1. L. Tempea: „Concert bisericesc” (cor micst). 2. P. Rode: „Violin-Concert Nr. 7”. Violină cu acompaniament de pian, — executat de dsoarele Silvia și Victoria Iorga. 3. A. Adam: De aş fi rege („Si J'étais Roi”). Romanța, Corul și Nocturna din actul I. Soliști: dsoara Elisaveta Mitar (Nemea), dl dr. Florescu (Zephoris) și dl I. Dragomir (Regele); acompaniat pe pian de dna Elena Dobrin. 4. a) P. Mascagni: „M'ama... non m'ama”. Solo cântat de dna Emilia Avramescu cu acompaniament de pian. b) C. Porumbescu: „Imn de urare” c) C. Porumbescu: „A cădut o rază lină” duete executate de dna Emilia Avramescu și dna Elena Marcoviciu (Sopran și Alt); acompaniament cu pian de dna Elena Dobrin. 5. I. Vidu: „Stefan și Dunărea” (Baladă). Cor micst și orchestru. Soliști: dsoara Elisaveta Danciu și dl dr. D. Florescu. 6. I. Vidu: „Logojană” (cor micst). — După concert urmă darsul, în care se puse și an ciardaș, dar nu s'a jucat.

Ungurii în literatura noastră populară. Dl T. Raica, profesor gimnasial în Ploești, lucrează la un studiu ethno-psihologic intitulat „Ungurii după literatura populară română”; de aceea roagă pe toți aceia cari posed material privitor la studiul acesta, să i-l comunice și anume: poesii populare, anecdote, fabule, proverbe, ghicituri, maxime, păcălituri, jocuri copilărești, povești, chiuituri sau strigături, credințe și tradiții populare cari se ocupă cu originea, viața, legea, caracterul, sentimentele și faptele ungarilor.

O romanță nouă. A apărut de curând o frumoasă romanță nouă: „Departé” poesia de dl George Murnu și publicată întâiu în „Familia”, musica de dsoara Marioara G. Murnu, asemenea bine cunoscută din coloanele revistei noastre. De vânzare la Benjamin Stern, București. Prețul 1 leu și 50 bani.

Protocolul congresului. A apărut: Protocolul congresului național-bisericesc ordinar al metropoliei Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, întrunit la 1/13 octombrie 1897. Prețul 70 cr. Sibîiu, edițiunea metropoliei. 1897.

C E E N O U ?

Șciri personale. Esc. Sa episcopul Michail Pavel a dăruit 1000 fl. pentru convictul gr. c. care are să se înființeze la Lugos. — Dl Procopiu Givulescu, profesor la școalele centrale române din Brașov, a fost ales paroc în comuna Curtici, lângă Arad.

Reuniunea femeilor române din Zerneșci și giur, sub presiul doamnei Maria Garoiu, în cea din urmă adunare generală a sa, a constatat că fondul s'a urcat la 3145 fl. 58 cr. și că s'au dat ajutoare la 75 copile. Comitetul s'a reconstituit astfel: presidentă dna Maria Garoiu, vicepresidentă dna Anastasia Strevoiu, casieră dna Maria N. Pana, notar părintele Ioan Strevoiu, membre în comitet doamnele Ana Șenchea, Stana Podariu, Otilia Ioanovici, Maria I. Sperchez.

Casă națională în Arad. Cetim cu bucurie în „Tribuna Poporului”, că inteligența română din Arad, în frățescă unire cu clasa meseriașilor și cu țerenii, au hotărît să facă în Arad o casă națională, unde să se țină toate convenirile, întrunirile și petrecerile ro-

mânești. S'a ales o comisiune, în cap cu dl dr. Nicolae Oncu, care va întocmi un plan de realizare. S'a hotărît să se emită acțiuni în valoare de 5 fl. una, banii vërșaji se vor consideră ca împrumut, cari tratat se vor înapoiă acționarilor; dobândă să nu se plătească, iar clădirea, după ce se vor plăti cheltuelile, să fi donată comunei bisericești.

Universitatea din Budapesta către regina României. Rectorul universității din Budapesta, dl dr. Herczegh Mihály, a trimis reginei Elisabeta a României diploma de doctor de onoare, însoțită de o scrisoare, în care ȳice, că scrierile beletristice ale Maj. Sale, de un efect dintre cele mai moralisatoare, au devenit foarte aprețiate în literatura universală, — de aceea universitatea din Budapesta, cea mai vechie, cea mai înaltă și cea dintăiu instituțiune de cultură din Ungarie, a proclamat pe Maj. Sa cu mare însuflețire și în unanimitate, doctor de onoare al facultății filosofice, înaintându-i diploma prin o delegațiune.

Epilogul duelului Filipescu-Lahovary. Săptămăna trecută s'a judecat la București procesul intentat dlui Nic. Filipescu, pentru că în duel a omorît pe publicistul George Lahovary. Discuțiunea a ținut cinci ȳile, luând parte cei mai de frunte advocați din București. Dl Nic. Filipescu n'a avut apărător și a declarat, că ori care va fi sentința tribunalului, n'are să apeleze. Tribunalul l-a condamnat la închisoare de șese luni. Dl Filipescu va fi tratat în închisoare în mod excepțional, în vedere că și delictul ce a comis a fost excepțional. Directorul general al închisorilor a dat ordin la penitenciar să aranjeze dlui Filipescu una din camerele cele mai bune din primul etagiu al penitenciarului. S'au mai dat ordine ca să fie din nou văpsită camera ce i s'a rezervat, să fie bine spălată, desinfectată și aerisită. I se permite dlui Filipescu să-și aducă de acasă așternut, mobilă și tot ce va voi. Va avé voe să-și aducă cărți de citit, să citească ȳiare și, dacă va voi, să-și aducă și hrană particulară. Va puté fi vizitat în toate ȳilele de soție, de copii, de rude și de doue ori pe săptămână și de amici.

Petrecerea cu dans a României June. Societatea academică socială-literară „România Jună” din Viena a arangiat vineri la 4 martie n. petrecere cu dans în Hotel Continental, sub protectoratul Esc. Sale dlui Nic. Dumba. President de onoare prof. Nicolae Teclu. Comitetul de dame: Maria Dracinschi, Elisa Eustatin, Olga Hofbauer, Aurelia Mihailescu, Natalia Otto, Adelinea Piso, Lucia Popovits, Aurelia Pretorian, Lily Pretorian, Aglaia Lupu, Irina Teclu, Emma Truxes, Gina Truxes, Rita Wassillievits. Comitetul de domni: President: Dr. Victor Iliuți, v.-president: Alexandru Crăciunescu, cassar: Aurelian ȳurcan, secretar: Cesar Poppovits. Constantin Berariu, Tiberiu Brediceanu, dr. Nicolae Comșa, Cornel Crăciunescu, dr. Iuliu Chicin, Nico Dracinschi, Nico Haeman, dr. Victor Hnidey, Teofil Ivanovici, Iuliu Malinaș, Eugeniu Muntean, Mihai Popovici, Teofil Popovici, Octavian Proștean, Mărian Romanovici, Guilelm Șorban, dr. Nico ȳurcan, Eugen Simionovici, Alexandru Vaida-Voevod, Emil Venter de Chanád. Venitul curat este destinat pentru înființarea unui alumneu românesc în Viena.

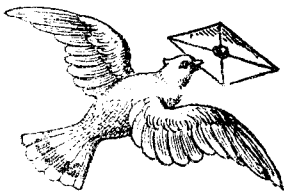
Memoria lui dr. G. Popa. Ana Popa, sora regretatului dr. George Popa, fost asesor și referent școlar în Arad. a făcut, ca moștenitoare, o fundațiune de o mie de florini în amintirea fratelui seu, cu menirea ca din interese să se țină un parastas în fiecare an la Campani și să se ajutore scopuri școlare culturale.

Coloniști români din Moravia în Dobrogea. În Moravia se află mulți Români slavisați, despre cari a scris întâia-ori regretatul Marțian. Acești vechi coloniști români au adresat ministeriului din București cereri de a li se da pământuri în Dobrogea unde ar dori să fondeze câteva sate românești. Cererea lor, scrie „Drapelul“, cu anevoie va fi realizată, căci se cere o anumită lege, de oară ce până astăzi ei nu sânt cuprinși între Români, cari, după Constituțiune, au privilegiul simplei recunoașteri.

A murit: *Alexandru V. Beldiman*, directorul ziarului „Adevărul“ din București, în etate de 64 ani. El se trăgea dintr'o familie de boieri moldoveni; eră nepotul vornicului A. Beldiman, autorul „Jalnicei tragedii“.

Erata. În articolul meu „Eспедиțiunea ungară la Vidin 1235, a intrat o greșală de chrono'ogie la Asan I, carele a domnit — nu la an. 1236—1296, ci cu un seclu mai nainte, la an. 1186—1196. — Se vede că greșala s'a fost făcut chiar în manuscris. Deci rog a îndreptă: La pag. 87, columna 2-a rândul 29, în loc de 1286—1296 pune 1186—1196; asemenea pag. 88 columna 1-a rândul 16 și 22, în loc de 1286 și 1292 pune 1186 și 1192. — *I. cav. de Puscariu.*

Poșta redacției.

Avis. Directorul revistei noastre plecând să ia parte la sesiunea generală a Academiei Române, roagă pe toți colaboratorii noștri ca până la duminica Floriilor să-i trimită lucrările destinate pentru „Familia“, la București, Hotel de France.

Dlui P. V. în Constanta. Trimite-ne lucrarea la București, la adresa indicată mai sus. Inse toată odată. Preferim romanul.

O veche cetitoare. Regretăm, că nu ve putem da deslucirea cerută. Am uitat și noi.

C. V. Impresie eminesciană. Tinde a fi original.

Dureea țărânului român. Bine simțită, dar nu destul de artistic exprimată.

O scrisoare și celelalte. Vorbe și tot vorbe. Încearcă să găsești întîiu subiect și apoi te pune la scris, căci stilul e destul de bun.

Dnei A. P. »Gărgăunii dragostei« de Iosif Vulcan se va publica în curînd în revista „Literatură și artă română“ din București, mai apoi și în „Familia“.

Clus. Novela în curînd. Pentru logograf alege alt nume.

Dlui G. P. Cunoaștem revista „Biesiada Literacka“ din Varșovia, care apare de 38 ani; nu șcim inse dacă revista „Convorbiri Literare“ ș-a luat numele de la revista poloneză.

București. Strada regală 12. Numerele cerute, câte s'au mai găsit, s'au trimis. La revedere marți seara în Teatrul Național. Ve înapoiăm și originalul.

Versurile: Te aștept, Elena, Primăvara, Pădurea de brați, Izvorul și fata, nu se admit.

Călinarul săptămînei.

Dum. a 2-a din post, Marcu c 2, v. 1—12; evang. iav. 6; gl 6.

Țiua sêpt.	Călinarul vechiu	Călind. nou	Soarele.
Duminică	1 Ca. Mă. Eudochia	13 † Rozina	6 09 5 51
Luni	2 M. Teodot ep Chirinieii	14 Matilda	6 8 5 52
Marți	3 Mii. Eutrop., Cleon., Vasil.	15 † Longin	6 7 5 53
Mercuri	4 C. P. Gherasim	16 † Heribert	6 5 5 55
Joi	5 M. Conon	17 Gertruda	6 3 5 57
Vineri	6 SS. 42 M. din Amorea	18 Eduard	6 1 5 59
Sâmbătă	7 Mii. Vas., Ef., Cap., Eug.	19 Iosif	6 — 6 —

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÁNG IN ORADEA-MARE.

Păziți-ve sănătatea!

Tuturor celor-ce sufer de **boale de plept**, de **boală de apă**, de **mistuire nerogulată**, **dureri de stomac** de **reumatism**, **guturai**, **durere de ochi**, și alte boale lăuntrice, apoi pentru **boalele de copil**, se recomandă cu multă căldură

Medicamentele Kneippiane

pregătite strict după îndrumările celebrului S. Kneipp și întrebunțate cu cel mai mare succes de mii de bolnavi.

Se pot căpeta de-adreptul sau prin postă dela farmacia dlui *Dr. Iulius Schopper* în Oravița (Krassó-Szórény m.).

Catalogul tuturor medicamentelor (leacurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita farmacie! 3—10

Cel mai sensational roman al literaturii moderne. În limba engleză s'a vîndut în cincideci de mii de exemplare. Succes colosal. Tradus în toate limbile europene.

În românește de Afîn de la Tuscia a apărut acum

TRILBY.

Prețul unui exemplar: direct fl. 1.30. În librăriile din monarchie fl. 1.60. În România și străinătate 4 lei.

Deposit general:
Afîn de la Tuscia, tipografia Uhrmann,
Temesvár Ungaria. 4—5

1898

Vetés ideje: Augusztus és szeptember.

Ültetés távolsága: 15—20 cm.

Talaj minőség: jól trágyázott.

Mauthner-féle magvak.

Aussaatzeit: August und September.

Pflanzweite: 15—20 Cm.

Bodenbeschaffenheit: Gut gedüngt.

Rezumitele
semînte
de legumi și flori
ale lui
MAUTHNER

se capeta în pachete sigilate și provedute cu marca oficială de contra-venția „Ursu“ în magazinele mai mari de Coloniale și ferăril.

Firma **Edmund Mauthner** din **Buda-pesta**, strada **Andrássy nr. 23** garantează numai pentru conținutul acelor pachete cu semînte

prospete și veritabile, care vor fi provedute cu numele **Mauthner** și cu marca „Ursu“, cum se vede din ilustrația alăturată. 6—8